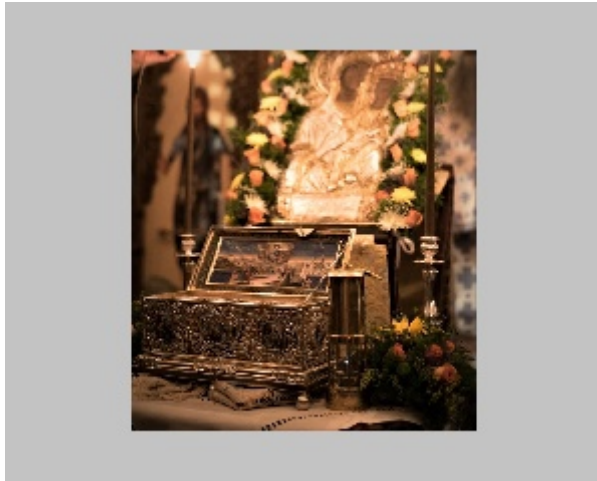

Η Αγία Ζώνη θαυματούργησε στο κονάκι του πασά... (Δρ Νικόλαος Μπονόβας, Αρχαιολόγος Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η διεκδίκηση της αγίας Ζώνης από τους κατοίκους της πόλης των Σερραίων και εκείνους της Αίνου οδήγησε τις δύο πλευρές σε φαινομενική αντιπαράθεση και τους αγιοζωνίτες σε σύντομα ταξίδια στη Θράκη και επιστροφή στις Σέρρες κατόπιν συμφωνίας. Οι Σερραίοι πρόκριτοι συναίνεσαν (12 Σεπτεμβρίου 1836) σε ταξίδι των αγιοζωνιτών με διάρκεια έως σαράντα ημέρες⁷³.

Μερικές ημέρες αργότερα, Βατοπαιδινοί μοναχοί που βρίσκονταν στις Σέρρες ζήτησαν από τη Μονή (16 Σεπτεμβρίου 1836) την αποστολή δεύτερου τμήματος της αγίας Ζώνης στην πόλη: «έχουν ανάγκες ακόμα να καθήσι η αγία ζώνη εις την πολιτίαν τους να το[υ]ς σταλθή από το μοναστήρι μας το ενκόλπιόν τις να εξακολουθή τους αγιασμούς μας και ημοίς πάλιν εισ σέρρας». Αναφέρεται, επίσης, ότι η αγία Ζώνη θαυματούργησε στο κονάκι του πασά και σε άλλα κονάκια⁷⁴.

Image not found or type unknown

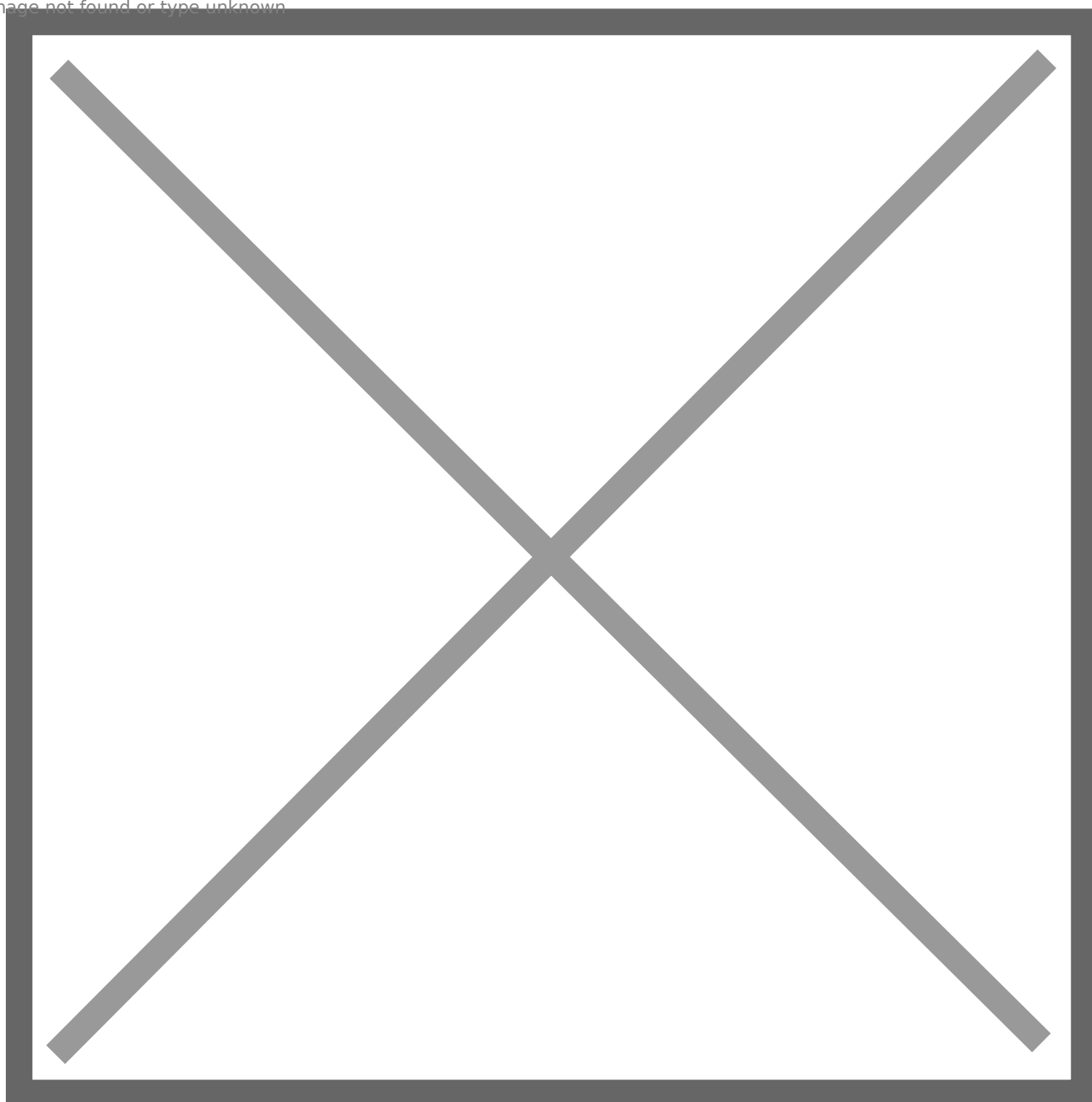
Η Αγία Ζώνη.

Οι αγιοζωνίτες ανέφεραν από την Αίνο (4 Οκτωβρίου 1836):

«έστω γνωστόν σας ότι εις αυτήν την πολιτείαν αίνον, δέν παύωμεν καθημερινός, οπού να μην κάνωμεν λειτανείας, αγριπνίας, και άλλας δεήσεις, μάλιστα και κοιναίς νηστίας. όμως οι άνθρωποι ναι μεν έχουν και δίχνουν μεγάλην ευλάβιαν, όμως εις το φιλοδόρημα πτωχοί, δέν είναι ο καζάς των σερρών»⁷⁵. Ταυτόχρονα, οι ίδιοι μεριμνούσαν για την αποστολή προϊόντων στη Μονή (9 Μαρτίου 1837) ⁷⁶. Οι αιτήσεις των Σερραίων για αποστολή της αγίας Ζώνης ήταν συνεχείς, με παράδειγμα το γράμμα του Απόστολου Διμάνη αμπατζή (16 Μαρτίου 1837) ⁷⁷.

Ακολουθώς, οι δημογέροντες και πρόκριτοι των Σερρών κάλεσαν δύο φορές τους αγιοζωνίτες να παραμείνουν στην πόλη (8 Απριλίου και 8 Οκτωβρίου 1837) 78. Σε δύο άλλα ταξίδια την αγία Ζώνη συνόδεψαν ο Προηγούμενος Γρηγόριος, ο παπά-Μελέτιος και ο Ιάκωβος (20 Ιουνίου και 25 Ιουλίου 1837) 79. Ο μοναχός Αθανάσιος από Βατοπαίδι ανάφερε σε αχρονολόγητο γράμμα (μέσα 19ου αι.) την πρόσκληση της αγίας Ζώνης από τους προύχοντες, δημογέροντες και ισνάφια⁸⁰ «μετά και των λοιπών τιμίων θησαυρών, και των εθισμένων πατέρων. ως και το πρότερον, κατά την γενομένην συμφωνίαν αμφοτέρων των μερών» 81.

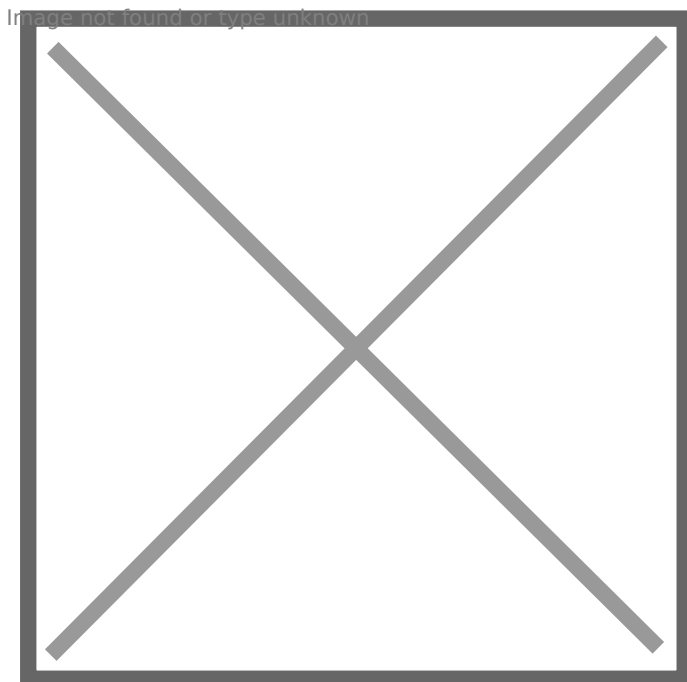
Image not found or type unknown

Σέρρες, Συλλογή Β. Ι. Τζανακάρη. Μερική άποψη της συνοικίας Κατακονόζι με το οικοδομικό συγκρότημα του

Ο επίτροπος Προηγούμενος Αθανάσιος ανέφερε από τις Σέρρες ότι οι κάτοικοι του χωριού Στεφανινά ζήτησαν την αγία Ζώνη (17 Σεπτεμβρίου 1846)⁸². Τρεις ακόμη επισκέψεις αγιοζωνιτών πατέρων γίνονται γνωστές από γράμματά τους (26 Αυγούστου 1855 ⁸³, 15 Σεπτεμβρίου 1855⁸⁴), η μία κατόπιν πρόσκλησης του μητροπολίτη Σερρών Ιάκωβου, όπως περιγράφεται σε αχρονολόγητη επιστολή (μέσα 19ου αι.) ⁸⁵.

Τέλος, χαρακτηριστική είναι η μακροσκελής καταχώρηση σε οικονομικό κατάστιχο ετήσιου ισολογισμού της Μονής (Λήψις 1867): «Από των αγιοζωνιτών Γέροντος Κ. ιακώβου, Δανιήλ ιερομ. και αθανασίου ιεροδ. όσα έφερον τοις μετρητοίς εκ της Επαρχίας Σερρών, εκτός 5427. γροσίων εις διάφορα ψωνίσματα του Μοναστηρίου κατά την σημείωσίν των, εκτός ενός μανουαλίου εισοδικού ορειχαλκίνου διά το παρεκκλήσιον του αγ. ιωάννου του Χρυσοστόμου, αξίας 140 γροσίων. εκτός 2 δουμπιών ανά 4. Αυστριακά και ενός Κωνσταντινάτου διά την εικόνα της Βηματαρίσσης, αξίας γρ(όσια) 467. και εκτός 7,500 γροσίων, δοθέντων αυτοίς εις ανταμοιβήν των κόπων των. ήτοι το όλον γρ(όσια) 65,057. και παρ[ά]δ[ες] 25.» ⁸⁶
Στην περίπτωση των Σερρών έχουν σωθεί μαρτυρίες για το έμπρακτο ενδιαφέρον των κατοίκων για την πρόσκληση της αγίας Ζώνης και τις δαψιλείς προσφορές τους. Μία τέτοια επιλογή διαφέρει από τη στάση των κατοίκων στα Μουδανιά Προύσας, όπως φανέρωσε η αλληλογραφία στο αρχείο της μονής Βατοπαιδίου, μολονότι αυτή διέθετε ποικίλα κτίσματα στα Μουδανιά από το 1654 ⁸⁷. Χαρακτηριστική είναι η κριτική του αγιοζωνίτη Ευλόγιου ότι δεν μπόρεσε να πείσει τους προεστούς από τα Μουδανιά να προσφέρουν χρήματα (25 Μαρτίου 1837) ⁸⁸.

Ιστορικά και Φωτογραφικά Αρχεία Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου. ΧΑΕ 3362, άποψη του εσωτερικού του ναού των Αγίων Θεοδώρων Σερρών. Αποστολή Γ. Λαμπάκη, 1902.

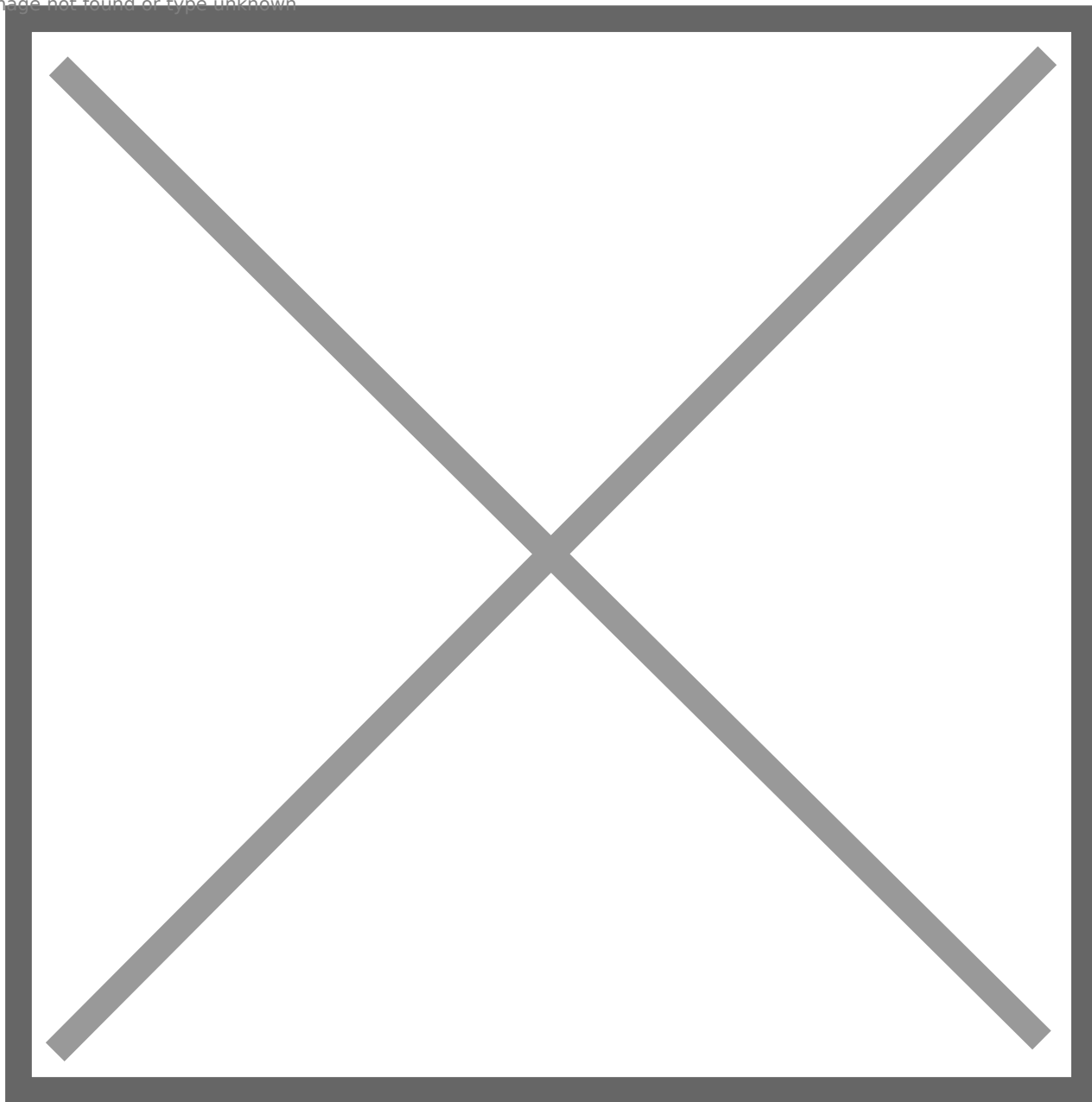
Μεταγενέστερα, οι αγιοζωνίτες (Προηγούμενος Αζαρίας, ιερομόναχος Βενιαμίν, μοναχός Θεοδόσιος) ανέφεραν την επιθυμία που έχουν οι προύχοντες: «να συνάξωμεν περισσότερα χρήματα από τους άλλους Αγιοζωνίτας τους μεταβάντας εις Σέρρας, διότι το θεωρεί προσβολήν του να συνάξουν αυτοί περισσότερα χρήματα» (2 Μαΐου 1905) 89. Για το ζήτημα των χαμηλών εσόδων στα Μουδανιά θετικότερες είναι οι μαρτυρίες αγιοζωνιτών πατέρων για ζητείες στην ευρύτερη περιφέρεια Προύσας κατόπιν αδείας του μητροπολίτη Νικαίας Ιωσήφ (2 Οκτωβρίου 1848) 90, του μητροπολίτη Προύσης Φιλήμονα (9 Οκτωβρίου 1848) 91, του μητροπολίτη Προικοννήσου Γεδεών (16 Δεκεμβρίου 1848) 92, αλλά και αγιασμούς με την αγία Ζώνη και το δεξί χέρι του αγίου Τρύφωνα, εξομολογήσεις, αγρυπνίες (29 Ιουλίου 1848) 93, (7 Σεπτεμβρίου 1848) 94, (13 Οκτωβρίου 1848) 95.

Τυχαίνει να έχει διασωθεί κατάστιχο με της χρηματικές προσφορές κατοίκων προς τους αγιοζωνίτες μετά από αγιασμούς (10 Ιανουαρίου 1839) 96 στα χωριά της Χαλκιδικής Ορμύλια⁹⁷, όπου η Μονή διατηρούσε κτήματα, και Άγιο Μάμαντα⁹⁸ με το γνωστό μετόχι με πύργο⁹⁹.

Παραθέτουμε μία ακόμη μακροσκελή σημείωση από το οικονομικό κατάστιχο του έτους 1867 με προσφορές από περιοχές, στις οποίες η Μονή διατηρούσε ιδιοκτησίες: «Ιουνίου 22. 1,118: 20: Από των αγιαζωνιτών Πνευματ. [ικού] Βαρθολομαίου και ιεροδ.[ιακόνου] Γαβριήλ όσα έφερον τοις μετρητοίς εκ της

Επαρχίας Ιερισσού, Χωρίου Λιαριγκόβης και άλλων, εκτός 11: οκά(δων): κηρίου (γρ(όσια): 22), εκτός 3. οκά(δων): νήματος (γρ(όσια): 25.), εκτός 960: οκά(δων): σίτου (γρ(όσι): 1), εκτός 201. οκά(δων): φασουλίων (γρ(όσια): 2), εκτός μιας αργυράς κούπας, εκτός 2. χοίρων γρόσια 200, και εκτός 600 γρ(οσίων): άτινα εδόθησαν αυτοίς εις ανταμοιβήν των κόπων των, ήτοι το όλον γρ(όσια) $3,697\frac{1}{2} \gg 100$.

Image not found or type unknown

Το νεότερο αρχείο της μονής Βατοπαιδίου διατήρησε μέσα στα έγγραφα και στα κατάστιχά του, υλικό εξωτερικά ίσως αδιάφορο που είναι όμως αδιάσειστος μάρτυρας συνεχούς δέους για την αγία Ζώνη της Θεοτόκου ως το μοναδικό κειμήλιο από την επίγεια ζωή της. Αναδιφώντας κανείς το σχετικό αρχειακό υλικό γνωρίζει την ιστορία και την εργώδη προσπάθεια των αγιοζωνιτών πατέρων,

ορισμένοι από τους οποίους, όπως ο παπά Σάββας και ο Προηγούμενος Διονύσιος, αναδείχθηκαν σε ακάματα πνευματικά τέκνα της μονής της μετανοίας τους.

Καταγράφονται ζητείες (ταξίδια συλλογής ελεών) υπέρ της Μονής σε είκοσι και πλέον τόπους, στους μισούς από τους οποίους (Κουσάντασι, Μελένικο, Βουλγάρω και Λιμένας Θάσου, Ηράκλειο Κρήτης, Σέρρες, Μουδανιά, Άγιος Μάμας Χαλκιδικής) επιβεβαιώνεται η ύπαρξη ναών και κτισμάτων αστικού τύπου. Οι Σέρρες με το Βατοπαιδινό μετόχι της Παναγίας υπήρξαν ο σημαντικότερος ίσως σταθμός στα ταξίδια των αγιοζωνιτών πατέρων. Αυτοί χρησιμοποίησαν το κονάκι τους στην πόλη ως βάση εξόρμησης στην υπόλοιπη Ανατολική Μακεδονία και Θράκη. Όπου δεν υπήρχε κατάλυμα, οι αγιοζωνίτες φιλοξενούνταν σε σπίτια συγγενών ή φίλων, καλλιεργώντας το έδαφος για τη διαμόρφωση μετοχίων.

Το πλούσιο αρχειακό υλικό αναδεικνύει τις περιοδείες των μοναχών και τη στενή τους σχέση με τα μετόχια της μονής Βατοπαιδίου. Οι συχνές περιοδείες των αγιοζωνιτών πατέρων λειτούργησαν ευεργετικά στον σχηματισμό μετοχίων, τα οποία σταδιακά μεγάλωσαν σε μέγεθος και αριθμό, ενισχύοντας την πνευματική ακτινοβολία της μονής Βατοπαιδίου.

[Αν θέλετε να διαβάσετε όλο το άρθρο πατήστε εδώ](#)

73. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16059α-β.

74. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16044α-β.

75. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16052α.

76. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16064α.

77. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16075α.

78. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16062α, 16067α, 16078α-β.

79. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16071α, 16072α.

80. Για τη δράση τους ως χορηγών της τοπικής εκκλησίας με έργα τέχνης το 19ο αι. βλ. Ν. Μ. Μπονόβας,

«Προσφορές συντεχνιών σε ναούς των Σερρών», Από τη Μεταβυζαντινή Τέχνη στη Σύγχρονη, 18ος-20ός αι., Πανελλήνιο Συνέδριο (20-21 Νοε. 1997), Πρακτικά, επιμέλεια έκδοσης Δ. Ποιμενίδου, Θεσσαλονίκη 1999, 195-220.

81. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16120α.

82. AMB, Λυτόν Αρχείο, Φ. 16, αρ. 16133α.

83. AMB, Κώδιξ 14, φ. 405α.

84. AMB, Κώδιξ 14, φ. 416α.

85. AMB, Κώδιξ 14, φ. 421α-β.

86. AMB, Κατάστιχο έτους 1867, φ. 7α.

87. Θεόφιλος Βατοπαιδινός, «Χρονικόν», ό.π., 96• Παπάγγελος, «Τα μετόχια», ό.π.,

88.

88. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16073α.
89. AMB, τετράγωνο 5 Z, κ. 140/237. Ευχαριστώ τον κ. Μ. Πολυβίου για την πληροφορία.
90. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16114α.
91. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16115α.
92. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16108α.
93. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16118α.
94. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16112α-β.
95. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16109α.
96. AMB, Λυτόν Αρχεῖον, Φ. 16, αρ. 16046α-β.
97. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 280.
98. Βέρρου, Τοπωνύμια, ό.π., 22.
99. Actes de Vatorédi, ν. Ι, ό.π., αρ. 81, 93, 97, 104, 108, 111, 112, 130, 147. Παπάγγελος, «Τα μετόχια», ό.π., 84, 327, σημ. 24. Θεόφιλος Βατοπαιδινός, «Χρονικόν», ό.π., 94.
100. AMB, Κατάστιχο έτους 1867, φ. 7β.